

Jana SPÁLENKOVÁ,
Jan Herben. Politik, novinář, spisovatel (1857-1936).
Diplomová práce, Ústav českých dějin, FF UK, Praha 2010, 264 s.

Biografie je žánrem, který se těší tradičnímu zájmu historiků a především čtenářů. V historických biografiích ožívají především osobnosti významné, které zřetelně zasáhly do veřejného života nebo do vývoje své profese. Je pochopitelné, že biografie spisovatelů a novinářů, zvláště těch, kteří za sebou zanechali významné dílo a jím zaujali či dokonce provokovali veřejnost, mají v historiografickém výzkumu trvalé místo. Jan Herben takovým novinářem a spisovatelem bezesporu byl a navíc to byl člověk, který je dlouhodobě spjat s profilováním veřejného (i stranického) života na přelomu 19. a 20. století. Je to tedy výrazná postava českého veřejného života, a přesto nemá zatím kritickou biografii. Dobrý základ k ní předložila až nyní Jana Spálenková. Ta se věnovala osobnosti Jana Herbena a členům jeho rodiny během svého studia dlouhodobě a systematicky. A to je na kvalitě práce znát.

Svou práci pojala chronologicky, ovšem s tematickými zastaveními. Svou práci po úvodu rozčlenila do několika kapitol, z nichž některé jsou ještě dále členěny: Dětství a mládí; Rodina; Časopis Čas v letech 1886-1889; Časopis Čas v letech 1890-1899; Čas a realistická strana 1900-1905; Česká strana pokroková 1906-1913; Mafie; Roky 1914-1916; Roky 1917-1918; Československá republika, Masaryk a Herben; Spisovatel Jan Herben (právě tato kapitola je zvláště podrobně tematicky rozčleněna); Hostišov; Soumrak života a život po životě. Práci Jana Spálenková ukončila závěrem a opatřila ji všemi nezbytnými náležitostmi (poznámkový aparát, seznam pramenů a literatury, ale také osobní rejstřík, který nebývá obvykle součástí diplomových prací). Navíc připojila i zajímavě zvolené přílohy a sestavila, zatím v úplnosti nepublikovanou, bibliografii Herbenových prací.

Jana Spálenková uskutečnila široký archivní výzkum, i když osobní fond Jana Herbena, uložený v Literárním archivu PNP, jí nebyl v celistvosti zpřístupněn, využila dosud neprozkoumaný rozsáhlý rodinný materiál v Hostišově, studovala v dalších relevantních pražských a brněnských archivech. Diplomantka vytěžila pochopitelně příslušnou odbornou literaturu, dostupné egodokumenty jak protagonisty (Kniha vzpomínek), tak dalších pamětníků, Herbenovu vlastní literární i novinářskou tvorbu, dobový tisk, stejně tak jako osobní pozůstalost a tvorbu jeho ženy Bronislavy. Seznamuje ale také s reflexí Herbenova života v kronikářských záznamech, zejména Hostišova.

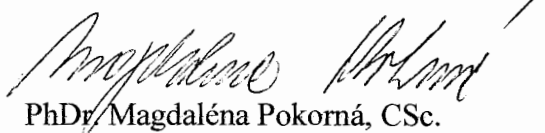
Leitmotivem předložené diplomové práce je vztah Jana Herbena k Tomáši G. Masarykovi, byli to rodáci a Herben o sedm let staršího Masaryka vždy bezmezně obdivoval a byl mu věrně oddán. Na předložené práci oceňuji nejen vlastní životopis Jana Herbena, ale také autorčino rozhodnutí zpřítomnit životní osudy, působení i literární tvorbu jeho ženy, redaktorky a překladatelky Bronislavy Herbenové, která byla původně učitelkou; a tak je v práci i cenný exkurs o dívčím vzdělání a motivacích děvčat ke vzdělání (nejen Bronislavy, ale i její přítelkyně Gabriely, později provdané Preissové). Jana Spálenková věnovala také pozornost životním kariérám Herbenových synů, a tak mohla propojit několik důležitých

prostředí a nabídnout průhled do meziválečného období Československa na základě dosud nezkoumaných materiálů např. z Vojenského archivu.

Jana Spálenková sepsala ve své diplomové práci nejen biografii Jana Herbena (a jeho rodiny), ale v souvislosti s úzkým provázáním Herbenova života s redakcí listu také kapitoly z dějin Času, profilujícího dobového periodika, nabídla tím také průhled do finančního zázemí tohoto časopisu, pojednala zevrubně i o realistické straně. Upozornila i na řadu dalších důležitých momentů, např. na inspirující prostředí redakce Ottova slovníku naučného pro generaci/e českých intelektuálů od osmdesátých let 19. století, na význam Jana Herbena při „objevení“ Karafiátových Broučků i na zásahy cenzury během první světové války proti periodickému tisku. Soudobá historiografie se věnuje, již dlouhodobě, výzkumu paměti míst. I z tohoto úhlu pohledu přináší práce Jany Spálenkové důležitý impuls na příkladu Hostišova, kde si Herben nechal vystavět vilu, která dodnes funguje i jako rodinné muzeum. Za první světové války se totiž během proslulé mariánské pouti v Hostišově u Herbenů setkávali na „návštěvě“ jako poutníci členové mafie, zde bylo prý také později domluveno, že Josef Svatopluk Machar bude generálním inspektorem vojsk... Vrcholem návštěv pak byl pobyt prezidenta T. G. Masaryka v roce 1919. Jana Spálenková se ve své práci věnuje odpovídajícím způsobem také mnoha dalším dobovým záležitostem, které jitřily veřejnost (rukopisné boje, Schaurovým Dvěma otázkám atd. atd.)

Diplomová práce Jany Spálenkové splňuje všechny potřebné náležitosti a **mohu ji bez výhrad doporučit k obhajobě**. Na rozhodnutí komise po průběhu obhajoby pak ponechávám svůj návrh, aby se tato diplomová práce stala základem rigorózního řízení k získání titulu PhDr.

Na den sv. Rufa, 26. srpna 2010

PhDr. Magdaléna Pokorná, CSc.

